

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 71a-1937)

Originalt emne

Raadhus

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 18. november 1937](#)
- 2) [Byrådsmødet den 24. februar 1938](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. november 1937 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 71a-1937)

Planer til Opførelse af et nyt Raadhus.

Fra Arkitekterne Arne Jacobsen og Erik Møller forelaa følgende Erklæring:

"Efter Mødet med Budgetudvalget blev fremsat Ønsker om Skitseforslag efter de samme Planer med en mere monumental Løsning af Facadespørgsmaalet. Ved at arbejde videre med Opgaven er man kommet til det i Dag forelagte Resultat, i hvilket særlig bemærkes det ca. 50 m høje Taarn. En smuk og monumental Virkning vil man kunne opnaa ved en Naturstensbeklædning, som giver Bygningen en arkitektonisk Fasthed, som vil kunne bære det viste Taarn. Dette udføres af samme Materiale som Facadebeklædningen med Søjlerne og Balkonforkanterne af en Stenart, som ved naturlig Patinering bliver lys, saaledes som den Kalksten, der hyppigt er anvendt paa de klassicistiske Bygninger i London (f. Eks. Whitehall). Taarnet tænkes udnyttet som en Slags Bymuseum, hvor man i Stueetagen vil se Afbildninger fra Aarhus' tidligste Tid. Gennem Etagerne vil man følge Udviklingen af Byen gennem Illustrationer fra Byens Historie, Modeller e. t. c., hvor Mænd

og Institutioner, der har haft Betydning for Byen, er mindet, til man naar øverste Etage, hvor man tænker sig indrettet et Rum, hvorfra en vid Udsigt viser Aarhus af i Dag. Ved Kontrastvirkningen mellem den tunge og monumentale Bygningskerne og de lyse Søjler opnaar man en let og opadstræbende Virkning, som vil passe til hele Bygningsanlæggets Karakter.

Bygningen er i dette Projekt rykket 10 m længere tilbage fra Sønder Allé, mens Placeringen iøvrigt i det væsentlige er bibeholdt. Denne Beliggenhed er uanset en eventuel Grundudvidelse ved Inddragelsen af Dragonkasernens Areal og en eventuel Omlægning af Frederikshallé i alle Tilfælde den brugsmæssigt rigtige Placering. Det eventuelt ny erhvervede Areal sammenlagt med den allerede foreslaaede Raadhuspark vil virke langt smukkere og større, end saafremt man placerede Bygningen midt i det indvundne Parkareal og ved Adgangsveje og Parkeringspladser maatte sønderdele dette.

Der har fra forskellig Side været rejst Kritik mod, at Vinduerne i Bygningen var for store, dette beror efter al Sandsynlighed paa den Fejltagelse, at Vinduesbrøstningerne paa Avisgengivelsen af det oprindelige Projekt fremtraadte med samme Farve som Glasarealet. Vinduesarealet kan til de 5,5 m dybe Kontorlokaler absolut ikke være mindre."

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Indstilling:

"Under Henvisning til vedlagte Redegørelse fra Arkitekterne Jacobsen og Møller angaaende nogle Ændringer i det med 1. Præmie belønnede Udkast til et Raadhus i Aarhus indstiller Udvalget til Byraadet at tage Beslutning om, at der opføres et nyt Raadhus paa den foreslaaede Plads paa Søndre Kirkegaard i Hovedtrækkene efter det nu foreliggende Skitseforslag.

Udgifterne ved selve Bygningens Opførelse er løselig anslaaet til 3,6 Mill. Kr.

Det henstilles, at Budgetudvalget bemyndiges til at forhandle videre med Arkitekterne og et Ingeniørfirma (for de tekniske Installationers Vedkommende) og udarbejde den endelige Overenskomst om Byggearbejdets Udførelse."

Borgmesteren henviste til, at der for flere Maaneder siden blev afholdt en Konkurrence om Opførelse af et Raadhus, og Resultatet af denne blev, at et Projekt udarbejdet af Arkitekterne Arne Jacobsen og Erik Møller fik 1. Præmie; det var da naturligt, at man indledte Forhandlinger med disse om Opførelse af Raadhuset. Efter Konkurrencen saa man en lang Diskussion i Bladene om, hvorledes Raadhuset bør være, ogsaa med Indlæg

fra Folk udenfor Aarhus, ikke mindst fra København. Budgetudvalget fandt det da rettest at se Tiden lidt an, indtil Diskussionen var stilnet af, hvorefter Udvalget tog en Forhandling med Arkitekterne og nævnte forskellige Ting, som man kunde ønske ændret i Projektet, samt bad dem forsøge at lave et Udkast, der kunde tilfredsstille Flertallet af Borgerskabet, idet Arkitekterne dog fik fuldstændig frie Hænder. De tog fat paa Projektet, og efter 3 Ugers Forløb mødte de med Ændringerne, som blev fremlagt i Budgetudvalgets Møde, og der var Enighed om at forelægge Planerne for Byraadet og anbefale at tiltræde dem i Hovedtrækkene. Den største Forandring var, at Bygningen nu var forsynet med et Taarn, som jo adskillige havde ønsket. Om det skulde være højere, kunde drøftes, naar man saa den endelige Placering; Taarnet vilde koste 300000 Kr., altsaa ikke noget særligt stort Beløb, naar der var Tale om et Raadhus. Taget havde faaet mere Rejsning og blev beklædt med Kobber. En anden Ændring var, at Bygningen beklædes med Facadesten. Gule Sten vilde ret hurtigt blive smudsige, og røde Mursten, som man jo tidligere vilde have brugt, passede maaske ikke rigtig til Stilen, selv om der gerne skulde bruges danske Materialer; de vilde vist virke noget mørkt og tungt paa Bygningen. Det vilde altsaa blive Betonmur beklædt med en eller anden Natursten, hvilket senere vilde blive afgjort. Ved Byraadsmødet for et Par Dage siden kom der flere Ønsker frem, og der vilde blive taget Hensyn til disse, saafremt det var muligt. Der var bl. a. Ønske om en større Plads mod Sønderallé, og der var Mulighed for yderligere Tilbagerykning af Bygningen; Afstanden var dog 50 m fra Fortovet i Sønderallé, og den maatte ikke trækkes saa langt tilbage, at der ødelægges noget ved den anden Ende. Der var udtalt, at Vinduerne var for store, saa Bygningen virkede som en Glaskasse; men Arkitekterne mente, at det skyldtes et forkert Indtryk af Tegningerne, og med en Dybde af 5-5½ m kunde der næppe være mindre Lys. Det var alt i alt en lys og venlig Bygning, som svarede til vor Tid, og som var Aarhus By værdig, men det var ikke nogen Funkisbygning. Hvis Byraadet godkendte Planen, skulde der forhandles med Embedsmændene om Samarbejdet med Arkitekterne. Pladsen for Raadhuset var den mest centrale i Byen, og man havde i de sidste Aar faaet den frilagt med dette for Øje. Naar Dragonkasernen engang forsvandt, kunde der paa denne Plads laves en smuk Byggekarre og maaske et Anlæg, og det vilde i høj Grad forskønne Kvarteret omkring Raadhuset. Taleren vilde paa Udvalgets Vegne anbefale at tiltræde Indstillingen, saa Arbejdet kunde komme i Gang og forhaabentlig afsluttes til Aarhus Bys Jubilæum i 1941.

I. C. Sørensen vilde meget gerne tiltræde Borgmesterens Udtalelser og anbefale Forslaget til Vedtagelse. Ønskeligheden af et nyt Raadhus var der næppe Tvivl om; det havde været

paa Dagsordenen i adskillige Aar af Hensyn til de vanskelige Lokaleforhold, som Administrationen arbejder under, ogsaa fordi Administrationen burde samles, og nu var man kommet til det Punkt, hvor det er rimeligt, at man samler sine Kræfter om denne Opgave; det gjorde København, da den var i Lømmelalderen i Begyndelsen af dette Aarhundrede, og det samme kunde Aarhus vel ogsaa gøre, da Byen nu var ved at sprænge sine administrative Rammer. Endelig var Tanken om det ny Raadhus blevet forbundet med Byens Jubilæum i 1941, og forhaabentlig kunde Bygningen staa færdig til dette Aar. Placeringen var tidligere vedtaget af Byraadet, og der kunde ikke rokkes derved; man vilde selvfølgelig ikke føre lange Forhandlinger om Frilæggelse af Kirkegaarden og saa bagefter vedtage at lægge Raadhuset paa et andet Sted. Tanken om at lægge Raadhuset paa Dragonkasernens Grund kunde det nuværende Byraad ikke tiltræde, da Kommunen ikke for Tiden disponerede over denne Grund, og det vilde sikkert ogsaa blive meget dyrere. Det Spørgsmaal, som indeholdtes i Arkitekt Frederiksens Forslag, om Forlægning af Hovedvejene gennem Aarhus, kunde løses uafhængigt af Raadhusets Beliggenhed. Ved Konkurrencen var der Enstemmighed om at tildele Arkitekterne Arne Jacobsen og Erik Møller 1-Præmie. Det var glædeligt, at det netop blev disse to; de havde begge Universitetets Guldmedaille og Arne Jacobsen tillige Eckersberg-Medaillen, og de havde begge vist baade Dygtighed og praktisk Evne ved tidligere Byggeforetagender; Taleren havde beset flere af disse og kunde udtale sin Beundring for det, de havde skabt; forhaabentlig kunde der blive et godt og frugtbart Samarbejde mellem Byens Embedsmænd og de to dygtige Arkitekter. Det viste sig ogsaa, at da man ønskede, at deres første Projekt, som nærmest var en Administrationsbygning, mere skulde have Karakter af et Raadhus, var de i Stand til at løse denne Opgave paa en Maade, som maatte aftvinge Beundring. Taarnet, som nu var kommet til, vilde blive en Pryd for Byen, og den Idé, som de havde faaet med at indrette et Slags Bymuseum i Taarnet, viste, at det er Folk med baade Evner og Fantasi. Der var udtalt forskellige Ønsker i Byraadets Møde forleden Dag, men det havde Borgmesteren redegjort for. Hvorvidt Taarnet skal være lidt højere, maatte nøje undersøges, for der skulde jo være et vist Forhold mellem Bygning og Taarn; det samme gjaldt Spørgsmaalet om at hæve Taget, men alt dette vilde Arkitekterne nu undersøge. Hovedindgangen var blevet noget kritiseret, men det skyldtes muligvis Perspektivtegningen, og dette Spørgsmaal vilde ogsaa blive løst. Der var talt om Anvendelse af dansk Materiale, og det var Arkitekterne sikkert indforstaaet med; men Beklædningsstenen var af saa væsentlig Betydning for Bygningens Udseende, at den

maatte vælges med megen Omhu, og her maatte det bedste og smukkeste Materiale anvendes. Borgmesteren udtalte, at Raadhuset skulde bygges af Beton, men Taleren kunde tænke sig, at man brugte Beton-Adskillelse med Mursten imellem. Man sagde, at Aalborg var Cementens By, medens Aarhus var Teglværkernes By; det vilde derfor være naturligt ogsaa at anvende Mursten i Byens Raadhus, men det kunde jo drøftes senere. Taleren haabede, at man faar et smukt Raadhus færdigt til 1941, og det var glædeligt, at det skal rejses i en Tid, hvor der synes at være nogen Standsning i Byggeriet, saa var det en god kommunal Opgave at tage fat paa et Raadhus. De, der saa med Fremtidens Øjne, vilde sikkert se med Glæde paa dette Hus, og det samme vilde de mange, som i Fremtiden skulde se paa det nye Raadhus.

Stecher Christensen havde ikke meget at knytte til de faldne Udtalelser. Der havde staaet nogen Strid om Raadhusets Nødvendighed paa nuværende Tidspunkt, om dets Placering og dets rigtige Form. Personlig havde Taleren den Opfattelse, at det var et overordentlig skønt Hus, som blev foreslaaet; det vilde pynte paa Byen og gøre god Fyldest i de kommende Dage. Den socialdemokratiske Gruppe var enig om at tiltræde Forslaget, som det nu foreligger, og de Ønsker om Ændringer, der blev udtalt paa Byraadsmødet forleden Dag, vilde Arkitekterne saavidt mulig tage Hensyn til. Den Beslutning, der nu skulde tages, vilde forhaabentlig vise sig at være præget af det Storsyn, der er nødvendigt, naar en By skal bygge Raadhus, og saaledes at de kommende Tider vil anerkende, at baade Placeringen og selve Bygningen er rigtig.

Thomas Christensen var en af dem, der helst havde set Raadhuset lagt paa Drogonkasernens Grund, men man maatte anerkende Borgmesterens Oplysninger om, at det vilde forhale Sagen i 2-3 Aar, og det burde ikke ske. Taleren havde ved sidste Byraadsmøde givet sin Tilslutning til, at Raadhuset opføres paa Grundlag af det foreliggende Forslag. Der var enkelte Ting, som der ikke var helt Enighed om; men det var lovet, at der skulde blive taget Hensyn til de udtalte Ønsker, bl. a. Ændring af Hovedindgangen og helst ogsaa den lange og ensformige Facade mod Parkallé. Det syntes, at de store Grupper nu var enige om Forslaget; Taleren havde jo let ved at blive enig med sin Gruppe. Kommunens egne dygtige Folk kunde vist godt have udført Arbejdet efter disse Tegninger, men det kunde maaske ikke lade sig gøre, idet Præmietagerne vel selv vil være med til at dirigere og tjene Arkitekthonoraret. Der var næppe Grund til at sige mere, idet de forskellige Meninger var kommet frem ved det lukkede Møde, og forsaavidt var Landsretssagførerens lange Tale unødvendig. Saavidt Taleren erindrede, blev det ved

sidste Møde bestemt, at Ændringerne først maatte offentliggøres efter Byraadmødet Torsdag, men allerede om Eftermiddagen havde Bladene de nye Tegninger og Oplysninger om, at Projektet var sikret Vedtagelse i Byraadet.

Borgmesteren erkendte, at det var ikke Meningen, at Planerne skulde have været offentliggjort saa tidligt; men det var altid vanskeligt at holde noget skjult for Pressen. Taleren vilde dog fastslaa, at "Demokraten" loyalt bøjede sig for Ønsket om ikke at referere noget, medens et andet Blad ikke havde respekteret dette; men det socialdemokratiske Parti havde maaske ogsaa lidt mere Myndighed over sin Presse, end man havde fra anden Side.

Kai Blicher udtalte, at det var en stor Sag, som Byraadet her beskæftigede sig med, en Sag af stor økonomisk Rækkevidde for Byens Borgere, og som de kommende Slægter skulde dømme om. I en saadan havde det været godt, om alle gode Kræfter havde arbejdet sammen, men det var ikke Tilfældet; det, som skete her, var et Magtsprog fra Budgetudvalgets Side. Efter Arkitektkonkurrencen hørte man ikke noget til Sagen, før Aviserne skrev, at der havde været Møde mellem Budgetudvalget og Arkitekterne, men Byraadet blev ikke spurgt, og først i Mandags blev der indkaldt til Byraadmøde Dagen efter; Tegningerne blev ikke forevist før Mødet, og man saa da, at den offentlige Mening var anbragt paa Taget, idet Bygningen havde faaet et Taarn og et højere Tag, men Resten var nærmest uforandret. Diskussionen paa Mødet viste, at Stemningen var meget delt, og der kom en kraftig Modstand frem mod dette Raadhus. Mødet varede i 3 Timer, bagefter blev Medlemmerne slæbt til Gruppemøde, og næste Dag kunde man læse i Aviserne, at samtlige Byraadsmedlemmer havde forpligtet sig til at stemme for det ny Raadhus, dog var der en enkelt, hvis Mening man ikke kendte. Taleren kunde ikke stemme for det foreliggende Forslag og vilde gerne motivere sin Stilling. Det var Synd at ødelægge den gamle Kirkegaard midt i Byen; hvis man bevarede den, vilde Efterkommerne sige Tak derfor. I Løbet af 2 Aar kunde man faa Dragonkasernen, som var en meget bedre Plads til en meget flottere Bygning. Selve Raadhuset var en mægtig Kasse, hvor der var ødslet med Plads, f. Eks. fik Skoledirektøren 8 Værelser til 2 Mennesker, og Sundhedskommissionen skulde have 171 m² for at holde Møde 1 Gang maanedlig. Administrationen af en saadan Bygning vilde koste store Summer. Saa meldte Spørgsmaalet sig, om det er absolut nødvendigt at bygge det store Raadhus for Tiden. Det mente Taleren ikke; man kunde godt bruge de nuværende Administrationslokaler nogle Aar endnu. Endelig maatte man spørge,

om Kommunen har Raad dertil. Det var forøvrigt ikke fint nutildags at spørge derom; nu spurgte man som Regel, om der kan laanes Penge dertil, og det skete ogsaa her; men man burde ogsaa tænke paa de Borgere, der skal betale Gildet. Det kostede alene i Renter $\frac{1}{4}$ Mill. Kr. aarlig foruden 200000 Kr. i Afdrag; det var 4 % af Kommunens samlede Skat eller 4 Kr. pr. Indbygger i Aarhus, og Skattetrykket i Byen var stærkt nok i Forvejen. Endelig kunde man spørge, om Tiden nu er inde til at bygge et nyt Raadhus. Byerne havde i de senere Aar haft gode Konjunkturer og derfor en stor Skatteevne, men meget tydede paa, at man havde passeret Toppen af Højkonjunkturen og stod overfor et ret betydeligt Prisfald paa mange Ting. Derfor vilde det være klogt at vente lidt og overveje Spørgsmaalet paany, idet man maaske om faa Aar kunde bygge meget billigere end i Dag. Af disse Grunde kunde Taleren ikke stemme for Forslaget.

Borgmesteren skulde ikke komme særlig ind paa Hr. Blichers Motivering, da dette Spørgsmaal blev grundig diskuteret i sidste Møde. Hr. Blicher syntes gerne at ville publicere, hvad der var sket paa det lukkede Møde, og det var rigtigt, at der var forskellige Opfattelser af, hvordan et Raadhus skal se ud. Men det var ogsaa for at høre Medlemmernes Mening, at Mødet blev holdt. Naar Hr. Blicher talte om et Magtsprog fra Budgetudvalgets Side, vilde Taleren protestere; det var vel myndige Folk med en egen Mening, som sad i Byraadet, og de lod sig næppe en bestemt Opfattelse diktere af 5 Medlemmer. Muligvis havde man forsøgt at lægge Tømmelskruer paa Blicher, men det syntes ikke at have hjulpet. Hvis alle havde samme Opfattelse som Blicher, skete der overhovedet intet i Byraadet. Tiden var netop den rigtige til at opføre et Raadhus; der var nogen Standsning i Byggeriet, og hvis Kommunen ikke søgte at fremskaffe Arbejde, maatte man betale Understøttelse. Det var selvfølgelig rigtigt, at Kommunens Gæld blev forøget, men samtidig fik man en Værdi til samme Beløb, og om 30 Aar var Gælden betalt, medens Bygningen gerne skulde staa i meget længere Tid.

Kai Blicher gjorde opmærksom paa, at man i de senere Aar havde haft et Byggeri i Aarhus som aldrig før; nu hørte Højkonjunkturen op, og der byggedes ikke mere, men Borgmesteren mente vel ikke at kunne holde Konjunkturerne oppe ved kommunalt Byggeri.

Borgmesteren svarede, at mange Bække smaa gør en stor Aa, og Raadhuset vilde bidrage ikke saa lidt til at skaffe Arbejde. Hr. Blicher vilde inden længe blive stillet overfor andre Forslag til Fremme af Byggeriet, idet der var Udsigt til Boligmangel. Det blev nødvendigt at nedrive nogle Barakker og saa maatte der skaffes Erstatning for dem.

Taleren vilde hermed sætte det foreliggende Forslag under Afstemning.

Forslaget vedtoges enstemmig med 20 Stemmer, 1 stemte ikke.

Arkitekt Arne Jacobsen rettede en Tak til Byraadet for Overdragelsen af det store Arbejde. Selv om man glædede sig derover, var det ogsaa en meget ansvarsfuld Opgave, og det store Ansvar kunde nok gøre en alvorlig stemt; men Arkitekterne skulde i hvert Fald gøre deres Bedste i alle Retninger og tillige saavidt mulig imødekomme de fremsatte Ønsker. Taleren udtalte Haabet om, at naar Raadhuset engang var færdigt, vilde dets Modstandere have skiftet Mening derom.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. februar 1938 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 71a-1937)

Indstilling om Bevilling af 2500 Kr. til Udførelse af en Model af det ny Raadhus.

Borgmesteren meddelte, at det havde været paa Tale, da man første Gang forhandlede med Arkitekten, men da regnede man med, at det vilde koste 6-7000 Kr. Nu havde Arkitekterne meddelt, at de havde en Tegner, som mente at kunne lave Modellen i Aarhus for ca. 2500 Kr., og Taleren vilde anbefale dette, da det ved flere Lejligheder havde Interesse at have en saadan Model.

Indstillingen vedtoges.

